

หนังตะลุง เป็น หรือ ไม่เป็น อบายมุข

นายหนังตะลุงบุญธรรม เทอดเกียรติชาติ

พวกเรา ตั้งใจ ไว้อย่างไร ที่ได้มาฝึกหัดการแสดงหนังตะลุงกัน จากประสบการณ์ตรงของตัวเอง ซึ่งเมื่อ ๔๐ กว่าปีที่ผ่านมา มีเพื่อนจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน ได้เพียรพยายามฝึกหัดการแสดงหนังตะลุงมาด้วยกัน แต่เพียรพยายามฝึกหัดอยู่ได้ไม่เกิน ๑๐ ปี ก็เลิกกันไป บางคนก็เลิกๆเล่นๆแบบจับๆ วางๆ จึงได้ตั้งข้อสังเกตว่า ที่เลิกเพราะไม่ได้ตามที่ตั้งใจไว้ เนื่องจาก ตั้งใจไว้ผิด เป็นประการสำคัญ ทั้งๆ ที่สุขภาพก็ยังคงดีอยู่ ขอให้พวกเรานำเอาเรื่องนี้มาเป็นบทเรียนด้วย

หนัง-ตะลุง มันก็คล้ายๆ กับ หนังสือพิมพ์ เพราะมันเป็น หนังสือ ด้วยกัน

หนังสือพิมพ์ มันมี รายวัน รายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน รายไตรมาส คือรายสามเดือน รายหกเดือน ก็มี รายปี ก็มี มักจะเป็นรายงานประจำปี อะไรประมาณนั้น

ผู้ที่ ตั้งใจไว้ผิด คือ ตั้งใจจะให้มีงานแสดงเหมือนหนังสือพิมพ์รายวัน หรือ รายสัปดาห์ คือ ให้ได้แสดงหลายๆ แล้วก็มีรายได้เยอะๆ มีชื่อเสียงโด่งดัง ภายในระยะเวลาเท่านั้นเท่านี้ปี

ภาพที่ ๘ นายหนังบุญธรรมเป็นวิทยากรที่โรงแรมวังใต้ อ.เมืองสุราษฎร์ธานี ๗ ตุลาคม ๒๕๕๗

นี่เป็นการ ตั้งใจ ที่จะมีความ สุข กับการ ได้ลาภ ได้ยศ ได้สรรเสริญ นั่นเอง

ผู้ที่ ตั้งใจ จะมีความ สุข กับการ ได้ลาภ ได้ยศ ได้สรรเสริญ โดยหลักสังฆกรรมแล้ว เขาก็จะต้องมีความ ทุกข์ เมื่อ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ และเมื่อ ถูกนิินทา

โดยเฉพาะการ ถูกนิินทา อย่างที่พวกเราที่รู้ๆ กันอยู่ว่า ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้

ภาพที่ ๙ นายหนังบุญธรรมแสดงงาน ๘๐ ปีท่านพุทธทาสภิกขุ ที่สวนโมกขพลาราม

๒๕-๒๗ พฤษภาคม ๒๕๒๙

เรื่องไปมีความ สุข กับ การ ได้ลาภ ได้ยศ ได้สรรเสริญ แล้วไปมีความ ทุกข์ เมื่อ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ และเมื่อ ถูกนิทา นี้ ภาษาธรรมะเรียกว่า โลกธรรม ๘ ที่พระท่านห้ามไม่ให้ไป ลุ่มหลง ไม่ให้ไป ยินดียินร้าย กับมัน เพื่อไม่ให้มัน ครอบงำ เราได้

คำว่า ครอบงำ ในที่นี้หมายถึง ถูกทำให้อยู่อย่าง แคบๆ มีดๆ ไม่ สว่างไสว จิตใจก็ไม่กว้าง จิตใจก็ไม่ใหญ่ ไม่สูง ไม่นักเลง

เมื่อก่อนบรรดาศิลปินพื้นบ้านภาคใต้เรา ไม่ว่าจะเป็นพวกหนังตะลุง หรือพวกมโนราห์ หรือพวกเพลงบอก หรือพวกอะไรก็ตามที่เป็นพวกศิลปินพื้นบ้าน เขาไม่ได้เรียกว่า พวกศิลปิน หรือ แต่เขาเรียกว่า พวกนักเลง ซึ่ง ไม่ได้ หมายความว่า เป็นพวกคนเถร หัวไม้ อ้นอพล แต่เขาหมายถึง พวกใจกว้าง อะไรประมาณนั้น ซึ่งคำว่า นักเลง ในที่นี้เป็นเรื่อง บวก ไม่ใช่เรื่อง ลบ

การตั้งใจจะให้ทีมงานแสดงเหมือนหนังสือพิมพ์รายวัน หรือ รายสัปดาห์ ประเด็นนี้สำคัญมาก สมัยนี้ดูเหมือนว่าจะไม่มีใครได้กล่าวถึงกันแล้ว แต่ ท่านพุทธทาสภิกขุ คนไทยที่ได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก ท่านได้ เคยกล่าวถึงเรื่องนี้มาแล้ว คือเรื่อง อบายมุข ๖ กับหนังตะลุง

เรื่อง อบายมุข ๖ พวกเราคงเคยเรียนกันมาแล้ว อบายมุข ๖ หมายถึง ช่องทางของความเสื่อม ทางแห่งความพินาศ เหตุย่อยยับแห่งโคตรทรัพย์ ซึ่งมี

๑. ติดสุราและของมีนเมา
๒. ขอบเที่ยวกลางคืน
๓. ขอบเที่ยวดูการละเล่น
๔. ติดการพนัน
๕. คบคนชั่ว
๖. เกียจคร้านการงาน

ถ้าหนังตะลุงเราเป็นเพียง การละเล่น ก็อาจจะตรงกับอบายมุขข้อ ๓ ได้ และในเมื่อหนังตะลุงเราก็แสดง กลางคืน ซึ่งก็อาจจะตรงกับอบายมุขข้อ ๒ ได้อีก

อบายมุข ๖ ใครปฏิบัติเพียงข้อเดียวก็พบกับ **ความเสื่อม ความพินาศ ความย่อยยับแห่งโภคทรัพย์** อยู่แล้ว อาทิ ข้อ ๓ ดิดการพนัน ข้อ ๑ ดิดสุราและของมีนเมา เป็นต้น ทว่าหนังตะลุงเราอาจจะทำให้คนรวมทั้งตัวเราเอง ด้วย ปฏิบัติอบายมุขได้ถึง ๒ ข้อเป็นอย่างน้อย แล้วจะไม่ให้พบกับ **ความเสื่อม ความพินาศ ความย่อยยับแห่งโภคทรัพย์** ได้อย่างไร พวกเราเคยคิดประเด็นนี้กันบ้างไหม

ถ้าพวกเราแสดงหนังตะลุงจนมีชื่อเสียงโด่งดัง พวกเราอาจจะเป็นผู้กระทำให้คนทั้งหลายเขา **ชอบเที่ยว ดูการละเล่น** (อบายมุข ๖ ข้อ ๓)

แล้วก็พวกเราอาจจะเป็นผู้กระทำให้คนทั้งหลายเขา **ชอบเที่ยวกลางคืน** (อบายมุข ๖ ข้อ ๒) ด้วย พวกเรา คือ คณะหนังตะลุงทั้งคณะ ประกอบด้วย หัวหน้าคณะ คือ นายหนังตะลุง ลูกคู่ ผู้เล่นดนตรี ประกอบการแสดง ทั้ง ดิด สี ดี เป่า กด (พวกออร์แกนไฟฟ้า) ผู้ประดิษฐ์อุปกรณ์ประกอบการแสดง เช่น

ภาพที่ ๑๐ นายหนังบุญธรรมเป็นวิทยากรที่โรงแรม จี. อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๗

ผู้ทำรูปหนังตะลุง ผู้ตัดเย็บจอ-ม่าน ผู้เขียนม่าน ผู้ทำทับ ทำซอด้วง-อู้ ผู้ทำปี่ ผู้ซ่อมแสง-เสียง ฯลฯ คณะทำงานอื่นๆ เช่น คนขับรถ คนติดตั้งโรง ฯลฯ คณะผู้สนับสนุน เช่น ผู้เขียนบทเขียนกลอน ผู้เขียนเรื่อง หรือนิทานหนังตะลุง หรือนิยายหนังตะลุง พ่อยก แม่ยก ผู้รับหนังตะลุงไปแสดงในที่ต่างๆ ฯลฯ คณะครูอาจารย์ ทั้งครูอาจารย์โดยตรง และครูพักลักจำ ฯลฯ

พวกเราซึ่งเป็นหนังตะลุงแต่ละคนนั้น เมื่อมีชื่อเสียงโด่งดังแล้ว จะมีส่วนในการกระทำให้คนทั้งหลายเขา **ชอบเที่ยวดูการละเล่น** (อบายมุข ๖ ข้อ ๓) และ **ชอบเที่ยวกลางคืน** (อบายมุข ๖ ข้อ ๒)

ถ้าเป็น **อบายมุข** กรุณาจำไว้เลยว่า จะพบกับ **ความเสื่อม ความพินาศ ความย่อยยับแห่งโภคทรัพย์** โดยเฉพาะในบั้นปลายของชีวิต

มันจึงเป็นโจทย์ที่พวกเราควรจะได้คิดใคร่ครวญเสียตั้งแต่ตอนนี้ เพราะถ้าพอมีชื่อเสียงโด่งดัง ขึ้นมาแล้ว มันจะมัวไปคิดยุ่งอยู่กับเรื่องต่างๆ เช่น ต้องเตรียมเรื่องนิทานหรือนิยายที่จะแสดง เรื่องบทเรื่องกลอน เรื่องมุขตลก

ต่างๆ เรื่องการบริหารจัดการคณะ อาทิ เรื่องหาถูกคู่ เรื่องจัดหารถ เรื่องการสร้างการ ซ่อมการเสริมโรงหนัง หรือเวทีการแสดง เรื่องอุปกรณ์ประกอบการแสดง ตั้งแต่รูป จอ ม่าน เครื่องดนตรี เครื่องขยายเสียง หลอดไฟ เรื่องความปลอดภัยในการเดินทาง ทั้งไปและกลับ เรื่องค่าใช้จ่ายให้กับถูกคู่ ให้กับทีมงานแสงเสียง ยานพาหนะ เป็นต้น

ไม่ค่อยได้คิดถึง ว่า มันเป็น หรือ ไม่เป็น อบายมุข กันหรือ เพราะฉะนั้น ควรจะได้คิดใคร่ครวญกันเสียก่อน ตั้งแต่ตอนนี้

ถ้าถามว่า ทำอย่างไร จึงจะไม่ให้ “หนังตะลุง เป็นอบายมุข”

ให้พิจารณาแนวคำตอบต่อไปนี้ให้ดี เพราะมันเชื่อมโยงกันหมด ผู้ที่ ผิดเดิน ฉาบฉวย ลวกๆ กับหนังตะลุง ผู้ที่ชมหนังตะลุงเพียงแต่ “จะเสพแต่ตลก” จะไม่เห็นสิ่งนี้

คือ การแสดงหนังตะลุงของเรา ต้อง ออกรูปพระฤๅษี ออกมาเชิดไปเชิดมา เชิดแล้วก็ปกรูปไว้ แล้วก็ ร่ายมนต์คาถา เพื่อ เชิญเทวดาให้มาชุมนุม คือการตั้ง สักเคฯ

การตั้ง สักเคฯ คือการ เชิญเทวดาให้มาชุมนุม ถามว่า เชิญเทวดาให้มาชุมนุม เพื่ออะไร ? ขอให้พวกเราได้ พิจารณา ทั้งที่เป็นคำภาษาบาลี และเป็นคำแปลที่เป็นคำภาษาไทย ดังนี้

สักเค กาเม จะรูเป

เทวดาที่อยู่หกชั้นฟ้า ที่ยังอาภรณ์อยู่ในกาม และเวียนวนอยู่ในอรูปะสภาพ

สิริสิขะระตะเถ จันตะลิกเข วิมานเ

เทวดารอบขุนเขา สถิตยัเนาในอระภาคและปราสาทวิมานแมน

ทีเป ระเถ จะคาม

เทวดาที่รักษาแคว้นประเทศ เขต เกาะแก่ง แหล่งราชรถ ชนบทนิคมคาม

ตะรุระณา คณะเน เคหะ ะทุมะทีเขตเต

เทวดาที่รักษาต้นไม้ ไร่นา บ้านช่อง และห้องถื่น

กุมมา จายันตุ เทว

ขอเชิญท่านจากมา

ชะละละละวิสเม ยักชะคันธัพพะนาคา

เทวดาที่รักษา เทวห้วยสถาน ทั้งขุนमार คนธรรพ์ และพญานาค

ติฏสันตา สันติเกยัง มุนิระระวะจะนัง

เทวดาผู้รักษาความสงบทุกตำบล ท่านมุนิฤๅษีผู้เรืองรณตะบะเดช

สารุโว สุนันตุ

ปวงเทวดาที่เกษมสันต์ จงตั้งโสตโดยพลัน คอยสดับ

คำตอบก็คือ ฟังธรรมชาติจากการแสดงของหนังตะลุง นั้นเอง

६६

ถ้าหนังตะลุงแสดงไม่มีธรรมะ ก็เท่ากับ “โกหกหลอกลวงเทวดา” ที่ได้เชิญท่านมาชุมนุม

ใครที่โกหกหลอกลวงเรา เรามักจะไม่พอใจหรือถึงขั้นโกรธก็ได้ หรือการที่เราไปโกหกหลอกลวงเจ้าภาพ ผู้รับหนังเราไปแสดง ตกลงกันแล้วว่า คืนวันที่เท่าไร เดือนนั้น ปีนั้น ว่าจะไปแสดง แล้วอยู่ๆเราไม่ไปแสดงเสียเลยๆ เจ้าภาพเขาก็จะโกรธ เราก็จะเสื่อมเสีย

หรือการที่มีผู้ บ่นบานลึงค์ศักดิ์สิทธิ์ ว่า ให้ได้ตามที่บนบานไว้ จะรับหนังตะลุงมาแสดงกับบน แต่พอได้ ความประสงค์ตามที่บนบานไว้แล้วกลับเบี่ยง ไม่รับหนังตะลุงแสดงกับบนตามที่ได้บนบานไว้ ก็เท่ากับเป็นการโกหก หลอกลวงลึงค์ศักดิ์สิทธิ์

การที่หนังตะลุงเรายังมีรายการแสดงกับบนกันอยู่ค่อนข้างจะมากในปัจจุบันนี้ ก็เพราะมีผู้รับหนังเขาเข้าไป แสดงกับบน เพราะเขาไม่โกหกหลอกลวงลึงค์ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีเทวดารวมอยู่ในลึงค์ศักดิ์สิทธิ์นั้นด้วย เขาคือตัวผู้บนบาน เองก็ไม่รู้สีกว่าผิดศีล ๕ ข้อ ๔ แม้ตอนบนบานคนอื่นอาจจะไม่รู้ แต่ตัวเองรู้ เขาจึงไม่โกหกหลอกลวงตัวเอง

แล้วการที่เราไปโกหกหลอกลวงเทวดา คิดว่าเทวดาเขาจะพอใจ แล้วอำนวยอวยพรให้เราอยู่เย็นเป็นสุข อย่างนั้นหรือ เป็นไปไม่ได้หรอก เทวดามีแต่จะสาปแช่งให้เรา มีความเครียดมีความทุกข์ เพิ่มขึ้น

เพราะฉะนั้น การแสดงหนังตะลุงจึงต้องให้เหมือนกับการแสดงธรรม แต่เป็นแสดงธรรมแบบหนังตะลุง ไม่ใช่การแสดงธรรมแบบพระแบบสามเณร หรือแสดงธรรมเหมือนอย่างอื่นๆ

ภาพที่ ๑๓ พระฤๅษีหนังตะลุง